

4 Mż 11,11-12.14-17.24-25

11. I powiedział Mojżesz do Pana: Dlaczego uczyniłeś zło swojemu słudze i dlaczego nie znalazłem łaski w oczach twoich, ażeby włożyć ciężar całego ludu tego na mnie? 12. Czy ja począłem lud ten? Czy ja zrodziłem go, że mówisz do mnie: nieś go na swoim łonie, jak nosi piastun niemowlaka do¹ ziemi, którą przysiągłeś jego ojcom.

14. Nie mogę ja sam nieść całego ludu tego, ponieważ jest cięższy ode mnie. 15. A jeśli tak czynisz mi, to, proszę, zabij mnie, jeśli znalazłem łaskę w twoich oczach. I niech nie patrzę na moje nieszczęście. 16. I powiedział Bóg do Mojżesza: zbierz mi siedemdziesięciu mężczyzn ze starszych Izraela, których poznałeś, ponieważ oni - starsi ludu i jego nadzorcy - i weźmiesz ich do namiotu zgromadzenia i ustawią się tam z tobą. 17. I zstąpię i będę mówił z tobą tam i zabiorę z Ducha, który jest na tobie i umieszczę na nich, i będą nieść z tobą brzemię ludu, i nie będziesz niósł ty sam. 24. I wyszedł Mojżesz, i powiedział do ludu słowa Pana, i zebrał siedemdziesięciu mężczyzn spośród starszych ludu i ustawił ich wokół namiotu. 25. I zstąpił Pan w obłoku, i mówił do niego. I zabrał z Ducha, który był na nim, i umieścił na siedemdziesięciu mężczyznach, którzy byli starszymi. I stało się, kiedy spoczął na nich Duch, że prorokowali i nie powtórzyli tego więcej.

Wybrane fragmenty należą do większej części stanowionej przez cały rozdział 11. Rozdział ten zdaje się opowiadać o kilku rzeczach. Po pierwsze opisuje narzekanie Izraelitów, karę Boga i wstawiennictwo Mojżesza (w. 2-3), po drugie - historię o narzekaniu na brak mięsa i o przepiórkach (w. 4-9.13.18-23.31-34), a po trzecie - opowieść o narzekaniu Mojżesza, udzieleniu Ducha siedemdziesięciu starszym, którzy prorokowali, będącą podstawą kazania (10-12.14-17. 24-30). Rozdział ten ma za sobą dość długą historię powstawania, przy czym uczeni nie są zgodni, w jaki sposób należałoby rozwiązać problemy historii redakcji. Według jednej z teorii najstarsza była historia o narzekaniu na brak mięsa i o przepiórkach (4-13.15.31-35), która uzupełniona była następnie o fragment 18-23 i o historię powołania starszych ludu. Częściej przyjmuje się jednak odwrotną kolejność powstawania perykopy. Pierwotny byłby fragment 18-23.31, rozbudowywany o kolejne motywy i dodatki, m. in. dotyczące opowieści o 70 starszych ludu. Z tego powodu jednak, że trudno byłoby wytłumaczyć, dlaczego do opowiadania o narzekaniu i przepiórkach redaktor miałby włączyć historię o starszych ludu, którzy przecież nie są w stanie zaspokoić głodu ludu. Dlatego też prawdopodobnie najstarsza jest część o powołaniu starszych ludu i udzieleniu im proroczego Ducha². Jest ona zapewne dość stara, ale nie jest jasne, któremu źródłu może być ona

1 Tekst masorecki posiada przyimek al o znaczeniu „na”. Należy dokonać korekty tekstu na przyimek el („do, ku”).

2 H. Sebasz dostrzega warstwę pierwotną opowiadania o starszych ludu w 4a.ba.5-6aa.10aba-11.14-17.24-25a.30.34n. Do pierwotnej warstwy opowiadania o przepiórkach należałyby następujące wersety: 4bβ.6aβ-9.12aba.13.18aab.19-20a.21-23,31n. Pozostałe teksty byłyby jeszcze późniejszymi uzupełnieniami. L. Schmid wyróżnia wcześniejszą warstwę o przepiórkach (4b-6.10ba.31-34) i młodszą o starszych ludu (10abβ.11-17.24-25.30.33ba) oraz jeszcze późniejsze uzupełnienia.

przypisana. Niektórzy teologowie widzą w niej źródło J. Inni z kolei chcą w owym opowiadaniu doszukiwać się Elohisty lub redakcji jehowistycznej zależnej od E. Wypowiedź o prorokowaniu (25b-29) datowana jest na stosunkowo późny powygnaniowy okres. Wiąże się to z faktem, że pierwotnie udzielenie Ducha łączono z charyzmatem władzy - Duch spoczywał na sędziach i władcach (np. 1 Sm 16,12; Iz 11,2), myśl o prorokowaniu jako efekcie udzielenia Ducha występuje w Starym Testamencie najwcześniej w okresie niewoli babilońskiej (np. 2 Krn 20,14; Iz 61,1).

W 11

W wersecie tym Mojżesz wypowiada skargę zarzucając Bogu złe potraktowanie i to, że nie znalazł on łaski w jego oczach. Znalezienie łaski Mojżesz postrzega jako zwolnienie z konieczności samotnego noszenia ludu. Mojżesz nie skarży się tu na swój urząd, sens swojej pracy czy na swoje powołanie, tylko na fakt, że musi sprawować swój urząd samotnie w obliczu zagniewanego na lud Boga.

W. 12 stanowi pytanie Mojżesza, czy on zrodził lud, że musi się nim samodzielnie zajmować.

Mojżesz nawiązuje tu do koncepcji biblijnej, wedle której Bóg - poprzez wyprowadzenie z niewoli Egiptu, czyli zbawienie - stworzył sobie lud Izraela. Idea rodzenia przez bóstwo swoich wyznawców występuje w niektórych religiach ościennych Izraela i najczęściej odnosi się do stworzenia. W tym przypadku Bóg jest ojcem Izraela poprzez swój czyn zbawczy (por. Oz 11,1-11). Druga część wersetu 12 mówi o Mojżeszu jako piastunie ludu. Możliwe, że porównanie to ma wskazywać na niedojrzałość Izraela i zachowanie, które odpowiadałoby w większym stopniu zachowaniu dziecka. Końcówka wersetu zawiera deuteronomistyczną ideę wprowadzenia do ziemi. Piastowanie ludu przez Mojżesza zawiera tu co najmniej dwie idee. Po pierwsze niesienie ludu jest rozumiane jako przewodzenie ludowi i sprawowanie funkcji kierowniczej, a po drugie - jako prowadzenie przez pustynię do Kanaanu.

W. 14-15

Werse 14 należy do historii o przepiórkach. Mojżesz pyta bezradnie, skąd ma wziąć mięso i wypowiada wprost skargę ludu. Werse 15 wraca do tematu przewodzenia ludowi, a skarga w nim wyrażona mówi wręcz o niemożliwości poradzenia sobie z przewodzeniem Izraelowi. Mojżesz zwraca więc uwagę na niemożliwość poradzenia sobie ze swoją misją. Wypowiedź ta przywołuje na myśl obiekcje Mojżesza towarzyszące jego powołaniu (Ex 3-4). Wydaje się, że również z tego powodu życzy sobie śmierci (w. 15), ponieważ całkowicie zawiódł. Tak więc zarówno nieszczęście, jak i niepowodzenie były powodami gorzkiej wypowiedzi Mojżesza, który także czynił Boga osobą odpowiedzialną za taki stan.

W. 16-17

Wersety 16-17 stanowią odpowiedź na skargę Mojżesza. Rozwiązaniem problemu wskazanego w skardze na niemożliwość samotnego kierowania Izraelem jest Boży nakaz ustanowienia 70

starszych ludu, pomocników, którzy mają Mojżesza wspierać. Mojżesz zachowa jednak swoją wyjątkową pozycję, bowiem Bóg będzie mówił z Mojżeszem, a starszym udzieli tylko część z Ducha Mojżesza. Duch powinien być rozumiany tu w znaczeniu charyzmatu, Bożego pełnomocnictwa do sprawowania urzędu (1 Sm 10,6; 16,14), jak w przypadku Ducha, który spoczywał na sędziach Izraela czy królu Dawidzie (1 Sm 16,12). Dar Ducha nie jest tu jeszcze charyzmatem proroctwa.

W. 24-25a.

Wersety te ukazują realizację Bożej obietnicy, czyli ustanowienie 70 starszych ludu. Mojżesz realizuje Boże polecenie z w. 16, gromadzi starszych przy Namiocie Zgromadzenia. Bóg zstępuje, przemawia do Mojżesza, bierze z jego charyzmatu i udziela siedemdziesięciu starszym.

W. 25b-29

Wersety te wprowadzają temat proroctwa. W 25b czytamy, że starsi prorokowali. Co oznacza tu określenie „prorokowanie”? Czy odnosi się ono do przemawiania jako prorok w imieniu Boga, czy też do prorockiej ekstazy? Czasownik (*naba* w koniugacji hitpael) może występować w obu znaczeniach (jako ekstaza w 1 Sm 10,5n; 18,10; jako prorockie przemawianie w Ex 37,10).

Niezależnie od tego, o jakie zjawisko chodziło, ważne jest, że pod wpływem Ducha starsi otrzymali dar proroctwa. W ten sposób stali się nie tylko przywódcami ludu, ale i tymi, którzy przekazywali Boże posłannictwo. W wersetach następnych przedstawiona jest historia o charakterze midraszu, wedle której dwie osoby w obozie również prorokowały, Mojżesz zaś na zastrzeżenia Jozuego wyraził życzenie, aby cały Izrael zamienił się w proroków. W ten sposób nawiązuje się do nadziei powszechnego wylania Ducha, podobnej do tej wyrażanej w Jl 3,1n. W wersecie tym dochodzi do przekształcenia koncepcji profetyzmu. Powszechność proroctwa oznacza, że Bóg nie będzie już musiał przemawiać przez wybranych i nielicznych do większej grupy, lecz że wszyscy będą znajdować się w wyjątkowym i bliskim związku z Bogiem. Bycie prorokiem to nic innego jak głębokie poznanie Boga.

Opowieść o ustanowieniu starszych nad Izraelem pierwotnie dotyczyła przewodzenia Izraelowi. Ustanowiono starszych, którym udzielona została część charyzmatu i pełnomocnictwa (czyli Ducha) Mojżesza. Mimo to Mojżesz zachowuje tu swój wyjątkowy status. Dopiero na późniejszym etapie starsi zostali prorokami, co oznaczało szczególny związek z Bogiem, a konkretnie dogłębne poznanie Boga. Do tego zauważyć trzeba, że sam Mojżesz autoryzuje zjawisko proroctwa. W jednostce wyrażona jest także nadzieja tego rodzaju poznania Boga przez cały lud Izraela.